

ТОП 10 законів у сфері ветеранських і військових справ за 2020 рік

Відстрочення від строкової служби

Закон України від 05.11.2020 [№ 989-IX](#) «Про внесення зміни до статті 17 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо відстрочки від призову на строкову військову службу деяких категорій громадян» (законопроект № 3689 від 18.06.2020).

Закон установлює право на відстрочення від строкової служби особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту – на весь період їхньої служби (зараз ця норма поширюється лише на поліцейських). Військовий комісаріат не може призвати осіб рядового і начальницького складу ДСНС незалежно від призовного віку на строкову військову службу на час їхньої служби.

Можливість військовослужбовців, визнаних ВЛК за станом здоров'я непридатними, проходити службу в СБУ та Державній прикордонній службі

Закон України від 16.06.2020 [№ 697-IX](#) «Про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо вдосконалення окремих питань проходження громадянами України військової служби» (законопроект № 2592 від 13.12.2019) включає СБУ та Державну прикордонну службу України до переліку військових формувань, у яких можуть проходити військову службу військовослужбовці, визнані ВЛК за станом здоров'я непридатними до військової служби за наслідками захворювань, поранень, набутих під час виконання обов'язків військової служби.

Така необхідність насамперед була зумовлена бойовим досвідом, морально-діловими якостями та мотивацією до військової служби, які присутні в таких осіб, незважаючи на їхній стан здоров'я. Вони можуть реалізувати себе на військових посадах, дозволених за медичними показаннями.

Допуск дізнавачів, слідчих та прокурорів до району ООС

Відтепер уповноважені особи органів досудового розслідування та прокуратури можуть здійснювати свої повноваження в кримінальних провадженнях щодо правопорушень, учинених у районі ООС. Це забезпечується обов'язковістю допуску дізнавачів, слідчих і прокурорів до цього району, а також наданням їм відповідного сприяння. Допуск дізнавачів, слідчих і прокурорів до району здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях здійснюється в порядку, визначеному Командувачем об'єднаних сил.

Указане вище здійснюється на підставі Закону України від 03.11.2020 [№ 948-IX](#) «Про внесення змін до Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» щодо допуску дізнавачів, слідчих та прокурорів до району здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях».

Забезпечення безоплатним харчуванням у закладах освіти дітей, один із батьків яких загинув під час захисту незалежності та суверенітету України

На законодавчому рівні встановлено загальнообов'язкову норму, згідно з якою органи державної влади та органи місцевого самоврядування, у підпорядкуванні яких перебувають державні й комунальні заклади освіти, повинні забезпечувати безоплатним харчуванням дітей, один із батьків яких загинув (пропав безвісти), помер, захищаючи суверенітет, незалежність та територіальну цілісність України (Закон України від 05.11.2020 № 978-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення безкоштовним харчуванням дітей, один із батьків яких загинув (пропав безвісти), помер під час захисту незалежності та суверенітету України» (№4130 від 18.09.2020).

До прийняття цього закону відповідне рішення приймалося на розсуд органів місцевого самоврядування, що призводило до нерівності соціального захисту дітей, батьки яких загинули (пропали безвісти), померли під час захисту суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України.

Юридична сотня є співавтором цього проекту.

Військово-цивільні адміністрації

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо утворення військово-цивільних адміністрацій» (проект № 3913 від 21.07.2020, очікує підпису Президента), який передбачає утворення військово-цивільних адміністрацій на території об'єднаних територіальних громад (це положення враховує здобутки децентралізації). Однак цей проект містить положення про можливість утворення військово-цивільних адміністрацій у разі встановлення Центральною виборчою комісією неможливості забезпечити підготовку та проведення місцевих виборів на окремих територіях. Така норма потенційно містить загрозу для виборчої процедури, затвердженої чинним законодавством.

Нова редакція Закону України «Про Службу зовнішньої розвідки України»

17.07.2020 було прийнято Закон України № 809-IX «Про внесення змін до Закону України «Про Службу зовнішньої розвідки України» щодо діяльності Служби зовнішньої розвідки України» (законопроект № 2414-Д від 15.01.2020).

Закон передбачає цілковитий контроль за діяльністю Служби зовнішньої розвідки Президента України, який призначає керівника Служби та заступників, затверджує організаційну структуру без жодного погодження. Закон не передбачає в жодній формі парламентського контролю за діяльністю Служби, що є не логічним для парламентсько-президентської республіки. Закон скасовує дію Закону України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» на Службу зовнішньої розвідки України.

Нова редакція Закону України «Про розвідку»

17.09.2020 було прийнято Закон України №912-IX «Про розвідку» (законопроект №2412-д від 15.01.2020).

Це комплексний закон, який замінює Закон України «Про розвідувальні органи України». Основною метою є вдосконалення правових та організаційних засад функціонування розвідки, діяльності розвідувальних органів України й інших суб'єктів розвідувального співтовариства, підвищення ефективності їхньої взаємодії, а також забезпечення соціального та правового захисту співробітників розвідувальних органів й осіб, залучених до конфіденційного співробітництва з цими органами.

Закон пропонує створити координаційний орган з питань розвідки при Президентові України. З іншого боку тут виникають питання до конституційності розширення повноважень Президента України щодо можливого одноосібного керівництва розвідкою керівником такого координаційного органу. Також є можливі ризики, пов'язані з подвійним підпорядкуванням системи розвідки. Наприклад, Головне управління розвідки Міністерства оборони України, з одного боку, буде в підпорядкуванні міністра, а з іншого, не виключена ситуація, що йому може ставити завдання керівник координаційного органу. У результаті замість покращення роботи розвідувальної спільноти можемо отримати черговий конфлікт за контроль над нею.

Визначення підслідності кримінальних справ, учинених на тимчасово окупованій території

Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» щодо визначення територіальної підсудності судових справ, підсудних розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя судам, та підслідності кримінальних правопорушень, учинених на тимчасово окупованій території» (законопроект [№ 0941](#) від 29.08.2019, на підписі в Президента).

Закон вносить зміни до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» щодо визначення територіальної підсудності цивільних, адміністративних, господарських та кримінальних (в апеляційній інстанції) судових справ, підсудних місцевим загальним судам, розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя відповідним судам м. Києва та Київської області, а справи про адміністративні правопорушення пропонує розглядати місцевими загальними судами за місцем виявлення адміністративного правопорушення. Визначення підслідності кримінальних правопорушень, учинених на тимчасово окупованій території, здійснюється в загальному порядку, установленому Кримінальним процесуальним кодексом України.

Протимінна діяльність в Україні

У 2020 році прийнято Закон, що упорядковує систему протимінної діяльності в державі при наявній структурі уряду та виконавчої влади. Передбачає:

1. утворення Кабінетом Міністрів України міжвідомчого допоміжного органу, який діє за колегіальним принципом під головуванням Міністра оборони (НОПМД);
2. утворення Центру протимінної діяльності на існуючих фондах Міністерства оборони України;
3. утворення Центру гуманітарного розмінування для практичного здійснення заходів – на існуючих фондах Міністерства внутрішніх справ України;
4. виключення положень Закону щодо утворення нового центрального органу виконавчої влади (Центр протимінних операцій);
5. виключення положень Закону щодо утворення нових органів з повноваженнями, властивими центральним органам виконавчої влади.

Закон установлює передачу відповідальності щодо очищеної землі на державу шляхом видачі сертифіката, а також він значно розширює повноваження Міністерства оборони України та допускає дублювання функцій утворюваних органів у сфері протимінної діяльності.

Джерело: Закон України від 17.09.2020 [№ 911-IX](#) «Про внесення змін до Закону України «Про протимінну діяльність в Україні» (проект Закону № 2618 від 21.12.2019).

Заходи державного захисту для Сил спеціальних операцій

Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» щодо державного захисту військовослужбовців Сил спеціальних операцій Збройних Сил України під час виконання ними завдань за призначенням» (законопроект [№ 4186](#) від 02.10.2020, на підписі в Президента).

Закон поширює дію Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» на Сили спеціальних операцій. Зміни дозволять користуватися державним захистом військовослужбовцям Сил спеціальних операцій та їхнім родинам. Під державним захистом мається на увазі:

- особиста охорона, охорона житла й майна;
- видавання зброї, засобів індивідуального захисту й сповіщення про небезпеку;
- установлення телефона за місцем проживання;
- використання технічних засобів контролю і прослуховування телефонних та інших переговорів, візуальне спостереження;
- переведення на іншу роботу, направлення на навчання, заміна документів, зміна зовнішності, переселення в інше місце проживання тощо.